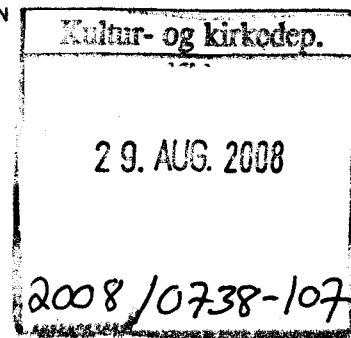

Kultur- og kirke departementet
v/ Kirkeavdelingen,
Postboks 8030 Dep,
0030

Oslo 27.08.08
Vår ref: BeS/650
Deres ref.:2008/00738 KIA tbh

Høring – innstillingen ”Styrket demokrati i Den norske kirke”

Human-Etisk Forbund avgir med dette høringsuttalelse til innstillingen ”Styrket demokrati i Den norske kirke”. Forbundet har valgt å konsentrere seg om enkelte elementer i innstillingen som særlig berører forhold knyttet til religionsfrihet for Den norske kirke, og forhold knyttet til livssynslikestilling og prinsippet om ikke-diskriminering i statens relasjon til øvrige tros- og livssynssamfunn.

Menneskerettslige utfordringer ved politisk styring av Den norske kirke

Human-Etisk Forbund støtter Den norske kirkes rett til selv å fastsette og gjennomføre de ordninger kirken måtte ønske og vurderer hensiktsmessige. Human-Etisk Forbund finner det menneskerettslig problematisk at et politisk organ som Stortinget stiller krav til indre forhold som valgdeltakelse og valgordninger i Den norske kirke. Særlig problematisk er det at man politisk stiller spesifikke krav på dette området som betingelse for å oppnå en selvstendighet Den norske kirke som trossamfunn i utgangspunktet har krav på etter de menneskerettslige forpliktelser Norge har påtatt seg å respektere.

Her er OSCEs sluttokument fra Wien-møtet i 1989 spesielt relevant:

”16. In order to ensure the freedom of the individual to profess and practice religion or belief, the participating States will, inter alia,

...

16.4 – respect the right of these religious communities to

...

* organize themselves according to their own hierarchical and institutional structure

* select, appoint and replace their personnel in accordance with their respective requirements and standards as well as with any freely accepted arrangement between them and the state.

..” (Vår understreking).

Vi viser forøvrig til vårt hørings svar til Gjønnnes-utvalgets innstilling for en bredere gjennomgang av dette tema.

Vi minner om at mindretallet i stat-kirke-utvalget (Gjønnnes-utvalget) valgte å ikke uttale seg om valgordninger i Den norske kirke, da man oppfattet dette som et indre kirkelig anliggende. Også flertallet ønsket å være forsiktige med å anvisse konkrete forslag/løsninger når det for eksempel gjelder spørsmål om direkte eller indirekte valg- av respekt for kirkens selvstyre.

Menneskerettslige utfordringer ved stat-kirkeforliket

Den politiske avtalen som ble inngått mellom stortingspartiene 10. april rommer flere forhold vi oppfatter som menneskerettslig utfordrende:

- Kravet om at forsøk med ulike ordninger skal evalueres av det politiske miljø som forutsetning for å få lov til å utnevne egne ledere.

Vi er i den forbindelse også urolige for den politiske uenighet om hvordan avtalen skal forstås og tolkes – om kravet er at nye valgordninger skal være etablert, eller om det er den reelle oppslutningen om valgene som skal være kriteriet for måloppfyllelse.

Også andre punkter i avtalen gir dekning for å slå fast at veien fram mot en stat uten diskriminering på grunnlag av religion og livssyn fortsatt er lang:

- Krav til fortsatt politisk vedtatt egen kirkelov og hjemling av dette i Grunnloven
- Avtalens forutsetning om at Den norske kirke heller ikke ved neste korsvei får oppfylt sin konvensjonsgitte rett til å være selvstendig gjennom blant annet ved å være eget rettssubjekt.
- Videre er det opplagt ikke snakk om noen reell selvstendighet for Den norske kirke så lenge geistlig ansatte også i fortsettelsen skal være statstjenestemenn og arbeidsgiveransvar og lønn opprettholdes av staten.

Forslaget om felles valgdag og stemmelokaler i umiddelbar nærhet

Human-Etisk Forbund vil sterkt fraråde et politisk vedtak om at kirkelige valg skal avholdes samme dag som allmenne, offentlige valg. I tillegg til å følge opp kravet i den politiske avtalen om felles valgdag, anbefaler arbeidsgruppen at valgene *"av praktiske grunner finner sted i umiddelbar nærhet til stedet for de politiske valg"*. For Human-Etisk Forbund er dette ikke et spørsmål om hva som er praktisk, men om hva som hører hjemme hvor i et moderne samfunn.

Legges valgene til felles dag og i tillegg til samme eller tilstøtende lokaler og med samme åpningstid, etableres en prinsipielt sett svært betenkelig sammenblanding av sivile, allmenne anliggender som angår alle borgere i dette land og indre kirkelige forhold som bare angår medlemmer av et bestemt trossamfunn. Det vil oppleves som en desto mer utidig og uheldig opphevelse av skillet mellom stat og kirke nettopp i det båndene mellom den norske stat og Den norske kirke er i ferd med å løsnes på andre måter. Skillet mellom statsborgerskap og kirkemedlemskap er historisk hardt tilkjempet og fortjener respekt.

Som det står i innstillingen fra arbeidsgruppen: s 28

"Kirkestyret ivaretas på basis av medlemskap i kirken, ikke på basis av tilhørighet til et samfunn eller en nasjon – heller ikke der det borgerlige samfunn og kirkens medlemsmasse er tilnærmet identisk."

Vi reagerer også på ordbruken i innstillingen der kirkelige valg stadig omtales som parallelle til "andre offentlige valg" fordi denne sammenblandingen er med på å utydeliggjøre forskjellen på allmenne og indre kirkelige forhold.

Hvis utfallet av den politiske behandlingen blir en felles valgdag for allmenne, offentlige og indre kirkelige valg, vil vi stå overfor en ordning som både rommer direkte og indirekte diskriminering. Ved å gi Den norske kirke en særstilling, diskrimineres andre tros- og livssynssamfunn, og man trekker statens upartiskhet i tvil. Ved å pretendere at ordningen er åpen også for andre selv om det er opplagt at de færreste vil kunne ha noen reell mulighet til å kunne benytte seg av den, diskriminerer man indirekte. Begge deler er i strid med både den norske diskrimineringsloven og menneskerettsloven.

I tillegg vil det stride mot det vi forutsetter er intensjonen både med forslaget til ny § 16 i Grunnloven, der man grunnlovsfester likebehandling av tros- og livssynssamfunn, og hele hensikten med prosessen med å løse båndene mellom stat og kirke.

Vi vil allerede nå varsle at vi vil be Likestillings og diskrimineringsombudet om å vurdere dette om resultatet blir et politisk vedtak om en felles valgdag for offentlige valg og for kirkens interne valg.

Vi ønsker å henlede oppmerksomheten på vurderingene kirkens eget kirke-stat utvalg i sin tid gjorde:

"Valdeltakinga er viktig, og ho blir viktigare dess meir mynde eit kyrkjeleg rådsorgan har. Det er viktig at vala blir lett tilgjengelege og godt kunngjorde, og at det framstår tydeleg som kyrkjelege val. Av religionspolitiske og kyrkjelege grunnar er det viktig å skilje dei frå offentlege val. Utvalet meiner desse vala må ha tydeleg karakter som kyrkjelege val. Dette bør markerast ved at valtinget vert opna i samband med ei gudstjeneste og vert haldne i kyrkja og/eller eit anna lokale som vert nytta til gudstenester, eller som på anna vis er knytt til kyrkjeleg verksemd i soknet." Og: "Utvalet meiner det er ein føremon at dei kyrkjelege vala stort sett vil falle på andre tider enn offentlege val."

Human-Etisk Forbund gir sin fulle tilslutning til argumentasjonen som er menneskerettslig patent og som nettopp respekterer skillet mellom å være borger av kongeriket Norge og det å være medlem av et bestemt trossamfunn.

Også arbeidsgruppens egen vurdering berører de prinsipielle innvendingene mot en sammenblanding av offentlige og kirkelige valg: *"Arbeidsgruppen er klar over at det kan reises prinsipielle innvendinger mot å legge de direkte kirkelige valgene samtidig med og i umiddelbar nærhet av stedet for offentlige valg, både ved at det utydeliggjør forskjellen mellom valgene og at det kan oppfattes som en problematisk særbehandling i forhold til andre tros- og livssynssamfunn."*

Forslaget om å sende ut valgkort

Human-Etisk Forbund registrerer at det fortsatt er store problemer med å etablere et reelt medlemsregister for Den norske kirke. De siste årene og også i år har tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke blitt pålagt merarbeid, direkte utgifter og tap av økonomisk forutsigbarhet etter gjentatte dobbeltføringer i kirkeregisteret.

Vi anmoder om at det i forbindelse med arbeidet som nå settes i gang, primært sendes et brev til alle husstander i Norge med opplysninger om oppføring i Den norske kirkes medlemsregister eller tilhørigeregister. Tiltaket med å sende ut valgkort til alle som antas å være stemmeberettigede medlemmer av Den norske kirke ser vi gir en viss mulighet til å få luket ut noen flere feiloppføringer, men vi er redd det ikke er tilstrekkelig. Med den lave oppslutningen det så langt har vært om kirkelige valg, regner vi med at mange bare vil kaste et slikt valgkort uten å sjekke opplysningene om sin egen oppføring nærmere. En forutsetning

er at mottakeren av valgkortet gjøres uttrykkelig oppmerksom på hvordan man skal forholde seg dersom man er feilaktig oppført som medlem av Den norske kirke. Det må tilbys en enkel og kostnadsfri metode for den enkelte til å rette eventuelle feiloppføringer.

Tiltak for å gjøre det mer attraktivt å påta seg kirkelige verv

Forslaget til ny § 16 i Grunnloven om å behandle tros- og livssynssamfunn på like vilkår, må legges til grunn når man vurderer innføring av ordninger med for eksempel frikjøp og kompensasjon for tapt arbeidsfortjeneste for kirkelige verv. Dersom en slik ordning blir innført for medlemmer av Den norske kirke og ikke andre som påtar seg tilsvarende verv i andre tros- og livssynssamfunn, vil det være en klart diskriminerende ordning i strid med § 16 og Menneskerettsloven. Vi vil anta at flere tros- og livssynssamfunn sliter med å rekruttere tillitsvalgte, og at en statlig finansiert ordning med møtegodtgjørelse for å påta seg verv i de ulike trossamfunn, ville være velkommen for flere.

Avsluttende kommentar

Generelt bør det gjennomtenkes grundig om det er en riktig prioritering økonomisk og ikke minst prinsipielt akseptabelt å blande seg inn i indre forhold i tros- og livssynssamfunn på den måten det nå legges opp til. 80 til 100 millioner kroner er mye penger – og da er ikke tilsvarende ordninger og kompensatoriske midler til øvrige tros- og livssynssamfunn regnet inn. Se oppsett i kap 10

Det legges blant annet opp til å etablere økt administrativ kapasitet på kirkelig side på ulike nivåer. De prinsipielle innvendingene er ulikebehandlingen det legges opp til og bindingen gjennom øremerking av nye, kirkelige stillinger. Man kunne se for seg at Den norske kirke selv ville ønske å prioritere andre innsatsområder og da er det menneskerettslig problematisk at staten ut fra politiske mål for kirken bruker økonomiske virkemidler til å styre indre forhold.

For Human-Etisk Forbund

Kristin Mile,
generalsekretær

Bente Sandvig,
fagsjef